

аліна сарнацька
ЖИР

Дійові особи:

1.

Героїня

Баба Рая

Сестра Марічка

Мама героїні

Батя

Віталік

Макар

2.

Рая

Михась

Мама Раї

Голос діда

1.

Мені баба Рая перед сном облизувала обличчя хрест-навхрест. Язик у баби завжди був сухий і шершавий, як у кота. А з рота пахло вівсяним печивом.

Один раз на пасху баба випила самогона в сусідки. Заходить в хату хиткою ходю, стала на порозі, втупилась в стіну над моєю головою, а потім каже:

- Якщо у льосі задушити вісім кротів, то отримаєш дар
цілительства

Коли я хворіла і баба Рая шепотіла наді мною нерозбірливо, я думала про кротів.

У мене була подружка Інка. Вона з першого поверху, а я з другого. Коли вона падала з велосипеда і розбивала коліно, вся сім'я вибігала підіймати і цілувати. Батько на руках ніс її додому, мама за ними двома несла велосипед.

А я коли падала, то хромала додому сама. Баба цілими днями маячила у вікні і коли я підходила до під'їзду, вона звідтам кричала: "Ти знов не могла нормально погуляти, каліч?".

Бабка моя була лікарем. Ніхто не знає коли то було і що вона лікувала. Вона так говорила: "Я була лікарем". Баба часто

давала медичні поради, наприклад: "Не сиди на холодному, бо матка випаде". Я не знала що то таке – матка, але сидючи на холодному, притримувала себе рукою за живіт, щоби вона не випала.

А ще баба Рая казала: "Якщо трогать себе руками за піску, то захворієш і лікарі тобі її отріжуть". І нігтем по животу мені проводила в районі пупка, показувала, покуда лікарі отріжуть мені піску.

Ми з сестрою їй подобались, але була проблема – ми забагато жерли. Вся сім'я жила на бабину пенсію і тому баба ділила поміж нами продукти. Кола я просила добавки, баба казала:

- Ти і так вже товста, тіки і робиш що їси.

А моя сестра Марічка росла надто висока. Баба казала:

- Забагато лежиш, лінтяйка. Якби більше помагала по хаті – була б нормальна.

Раз на місяць баба кликала нас до синіх та облуплених дверей туалету. Лівою рукою вона брала нас по черзі за голову а в правій руці тримала обмилок. Вона притуляла мене головою до дверної рами, робила різкий змах і на рамі лишалась біла позначка. Мене вона відмірювала мовчки, а над Марічкою нерозбірливо шепотіла. Я бачила, як сестра зжималась і трохи згинала коліна, але позначка все одно вилазила кудись далеко за бабині норми. Баба відпускала Марічкову голову і дивилась на неї строго.

- Що ж ти така дилда виросла?

Справа від туалету були сірі і вузькі двері з навісним замком. То була комора, ключ від неї лежав у баби в кімнаті, в лівій шухлядці трюмо. Малою я боялась підходити до цих дверей. Баба казала, що в коморі бабай краде нечемних дітей, а потім несе в далекі ліси та їсть. Сестра тільки сміялась. А я бачила в облупленій фарбі на дверях комори фігуру великого лохматого чоловіка з мішком і старалась триматись від них подалі. Коридор біля туалету був вузький, я ходила там швидко і наступала лише на плитку попід протилежною стіною. Я відчувала, якщо наступити на сіру потерту плитку біля комори – хтось в сім'ї скоро захворіє. Я ходила акуратно і всіх берегла від біди.

Якось у неділю зранку, я побудувала в кухні під столом халабуду, залізла і сиділа там. І звідти раптом побачила, як баба відчиняє комору.

Я акуратно вилажу, крадусь в коридор і через пройму дверей бачу десятки полок, а на них всього повно – банки консервації, пачки круп, великі мішки. Комора забита їжею. Скраю, ближче до мене стоїть банка, повна яскраво-зелених огірків. Я через скло бачу які вони хрусткі, соковиті і солоні. Я кажу:

- Бабо, можна огірочка?

Баба підстрибує і б'ється головою об полку. Вона кричить:

- Лозинякою тобі по сраці можна! Налякала бабу. Ні, це на чорний день.

Так я дізналась, що в світі є речі страшніше бабая. Таке, що його боїться навіть моя строга баба. Називається чорний день.

Баба Рая була не дуже забобонна.

Як кожна нормальна людина:

Не клади ключі на стіл
Не передавай через поріг
Сміття після заходу сонця не винось
На стіл не сідай
Виймай на ніч черпак з каструлі
Не дивися на похорон через вікно
Ніж не лишай на столі
Не зашивай одяг на собі
Не смійся у п'ятницю
Не перевертай хліб догори ногами
Не витирай голою рукою зі столу – ЦЕ ДО ГОЛОДУ.

Мама, в мене була не жіночна. Вона виходила з душі гола, не прикривалась. Вона була така велика, мішковидна. Я дивилась на неї і мені ставало соромно, що вона така велика. В неї все було велике – розмір ноги, жопа, великі сіськи: одна більша, одна менша. І на пісці волосся таке чорне, неголене.

Моя мама цінувала в людях терпіння. "Терпи, козаче, атаманом станеш" – казала вона.

Один раз, коли мені було років вісім, в мамі почав боліти живіт. І болів, і болів. Вона ходила по кухні в старих сірих капцях. Десять років тому, на кожному капці був бантик з сірої

мотузки, а зараз з них стирчали шматки, схожі на соплі. Я казала "мам, я взу твої соплі?".

І от, я вертаюсь зі школи, а вона ходить по кухні в цих своїх соплях, тримається обома руками за правий бік і каже:

- Трошки живіт болить. Зараз пройде

Я йду гулять з подружкою. Вертаюсь, заходжу на кухню, а мама сидить на табуретці біля холодильника, ногою мотилеє, лице в неї зеленує. Вона дивиться кудись в дирку в лінолеумі і каже:

- Вже краще. Проходить.

Я йду спати. Виходжу серед ночі, мама сидить на лінолеумі, вся зелена. Побачила мене і каже:

- Зараз все пройде.

На ранок мама визвала собі скору. Апендицит вже перейшов в гнійне запалення, ледве встигли оперувати. Коли вона повернулася з лікарні додому, я спитала:

- Мамо, ти тепер атаман?

Мама:

- Не кажи на матір глупостів, язик отсохне.

Рана не заживала місяць. Ми робили перев'язки вдома.

Я розмотую бинт в неї на животі, дивлюсь на рану, червоні і товсті краї шкіри розходяться по сторонах, а всередині - пусто. Чорнота, нічого немає. До того я думала, що в животі у людини має щось бути. А тут дивлюсь - космос.

А ще у мами йшла кров. Вона спиняла кров тряпками, а потім замочувала їх в тазу в ванній, стірала, потім виварювала на плиті в чорній старій каструлі і розвішувала на батареї.

Колись у нас завелись в квартирі миші, баба розсипала яд на кухні і миші здохли, але перед тим встигли поховатись за плінтус. Було літо і поки батько знайшов діру з дохлими мишками, в кухні почало сильно вонять. Мамині тряпки пахли майже так само. Ніби у нас повна квартира дохлих мишів. Спочатку я думала, що мама сильно хвора, але Марічка дізналась від баби, що в дорослих жінок завжди йде кров, бо це Господь

покарав їх за гріх. Я не знала, що таке гріх і спитала в баби. Баба сказала:

- Гріх це бути лінивою і погано робити вроки.

Я стала робити уроки краще, щоби в мене не пішла кров. Це допомагало, кров не йшла.

Тітка наша працювала в лікарні швидкої допомоги. Звідтам вона приносила нам алюмінієві ложки та старі сірі простирадла з синім штампом "Мінздрав" протерті посередині. Більш нові простирадла мама розрізала на три частини, викидала протерту середину і сшивала їх назад. Виходила постіль по зросту для нас із сестрою.

А зовсім негодні простирадла мама різала на тряпки для місячних. Якщо місячні заставали маму вдома, то вона замочувала і стірала свої тряпки. А на роботі - викидала. У нас на антресолях лежав великий мішок сірих простирадл зі штампом "Мінздрав". Коли треба було йти на зміну з місячними, мама брала з собою одне простирадло з того мішка. Простирадла закінчувались, тітка приносила іще. Тітка була незамінна.

Однак тітку в хаті не любили. Коли вона ішла з дому, баба з мамою мінялись в лиці, допивали чай і баба казала:

- Може собі позволить куплять кождий місяць нові туфлі.
Егоїстка срана.

Мама відповідала скривившись, стихшивши голос від нас, з жалістю:

- Ну ти ж знаєш, що вона після того не може мать дітей.

Баба на це голосно отвічала:

- Туфлі їй зате треба. Це ж уже не жєнщина, нащо їй туфлі?
А у нас дітей кормить нема чим. Егоїстка.

Найкраще ми їли на свята і коли ходили в гості до маминої подруги. Подруга звала маму посидіти з дітьми, щоразу як її бив чоловік і вона мусила їздити в лікарню. Нам можна було їсти будь-що в холодильнику.

Якось раз ми прийшли, а в у них в морозилці пельмені. Мама їх зварила. Я пробую ті пельмені і думаю - якщо від побиття з'вляється така їжа, то краще би мій тато теж бив маму.

Але мій батя був не такий.

Поки я була мала, батя не приходив додому, його приносили. Мама роздівала його і він в одних сімейних трусах спав крепко п'яний. І з тих сімейних трусів вивалювався член і яйця. Член був фіолетового кольору. Розцвітку трусів вже не помню, якась рябенька. У нього всі труси були розтягнуті. З такого матеріалу, м'якого. Нестоячого.

Ми з сестрою двоє росли з розумінням, що у мужиків фіолетовий член.

Тато мій був полковник поліції, але гроші не мав, бо пив. А мама його рятувала і не працювала. А потім тато підшився, став пити менше, а мама пішла пакувальницею на завод. Гроші їй давали рідко. Вона приносила додому овочі. Гарбуз розміром з машину жигулі, який ми ледве порубали сокирою, мілкі зеленуваті помідори, почорнілу капусту.

Батя більше любив сестру, чим мене. Я вперше помітила це зимовим вечором, коли мама була на зміні.

Тато приходить пізно, знімає туфлі, кидає на підлогу біля дверей мокру куртку і дістає з кишені чотири цукерки "рачок". Він дає дві цукерки мені і дві Марічці. Але мої дві цукерки він просто кладе мені в руку, а Марічку бере за долоню знизу лівою рукою, кладе цукерки, гладить правою рукою її зап'ясток. А потім, тримаючи її руку, повільно лізе до себе в кишеню, риється там, намагає ще одну цукерку, витягає і кладе їй в долоню. Марічка стоїть, як корова, і дивиться на нього широко розкритими очима.

Від образи я голосно реву, але ніхто з них навіть не дивиться в мою сторону. Я біжу в кімнату, дістаю зі столу зелений Маріччин зошит з української мови і розриваю його навпіл. А потім знову навпіл.

До того часу ми з Марічкою жили мирно, наскільки це буває в сестер. Але відтоді вона стала злою. Вона кусала і била мене зненацька, без причини.

Тої зими я ще двічі бачила, як батя гладить Марічку по голові і таємно дає їй цукерки. Я почала приносити батьку тапочки, коли він вертається з роботи і робити йому зранку кріпкий чорний чай в білій чашці зі слідом відбитої ручки. Він тикав мене пальцем в живіт і смівся:

- Ану випрямся! Живіт втягни!

А цукерок не давав. Я плакала. В лютому сестрі виповнилось дев'ять. Батьки назвали повну в квартиру родичів, пили до першої години ночі, аж поки почали розходитись, а ми сиділи в своїй кімнаті, я малювала жаб. У мене була "енциклопедія жаб" і я перемальовувала з неї жаби. В першій годині ночі мама і баба пішли проводити останніх двох тіток. Марічка вийшла на кухню за водою і довго не верталась. Я пішла за нею.

Виходжу в загальну кімнату і бачу на столі тарілки з недоїдками, в повітрі міцний спиртовий і сигаретний дух. Поки ніхто не бачить я беру ложку і доїдаю з тарілок салати. Мені хочеться пити, я йду на кухню, завертаю за кут і бачу в проїмі дверей Марічкини ноги на табуретці, та шматок її строкатого сарафана. Її праве стегно стискає татова велика рука, стискає так сильно, що побіліли пальці. Мені дивно, що Марічка сидить і не рухається. Я чую звук ніби чувається пес. У сусідів живе великий пес, Полкан і я граюсь з ним іноді на дворі, тому я впізнаю звук. Я радію і роблю крок вперед. З цього місця в коридорі я бачу лице Марічки. Вона помічає мене і спершу її очі розширюються від переляку, але потім вона дивиться на мене так зло, з такою дорослою ненавистю, що мене ніби обпалює кип'ятком. Я тікаю в кімнату, залажу під ковдру і лежу там. Я не можу плакати від страху. Скоро хлопають входні двері, я чую голос баби:

- А ці ліньяйки навіть і не подумали поприбирати зі столу.

Мама заходить в нашу кімнату, я накриваюсь ковдрою з головою і роблю вигляд що сплю.

Я будувала халабуди. Спочатку треба взяти на кухні два стільці та поставити їх в метрі одне від іншого. Потім знайти в шафі достатньо цупку ковдру і перекинути її зверху так, щоб вона звисала з обох стільців. Потім треба тихенько залізти в бабину кімнату, схопити там дві книжки, вернутись і притиснути ними ковдру, щоб вона не шорхалась. А в бабиній кімнаті, яку книжку не візьми, це завжди буде про Анжеліку, маркізу янголів. Це тому що моя баба дуже релігійна.

В бабиній кімнаті в кутку біля вікна була шафа, мама називала її "ще дореволюційна". Це слово означало, що шафу "давно пора винести на помийку". На ній зверху стояли чотири великі церковні ікони. В шафі одна створка закривалась на ключ і там баба Рая мала синю папку повну позовклих фотографій та пакет цукерок "Червоний мак". Ми з Марічкою двічі бачили пакет із цукерками, коли баба ходила за фотографіями під час застілля з

родичами. Це зазвичай було під кінець застілля, якраз перед тим, як тьотя казала: "З вами добре, але скоро трамвай перестане ходити".

Випросить в баби цукерку «Червоний мак» було неможливо. Ні за красивий малюнок котика, ні за хорошу оцінку. Навіть якщо цілий тиждень прибирати квартиру і помогать на кухні – цукерку з того пакета баба все одно не дасть.

Ключ від шафи баба носила в лівому кармані домашнього халату, яких мала два – зелений і синій. На ніч вона вішала халат на стілець біля ліжка, а коли милась, закривалась із ним у ванній.

Було важко жити так близько від цукерок "Червоний мак". Марічка сказала – якщо довго дивитись на шафу, то можна відчути у роті шоколадний присмак. Я пробувала багато разів, але присмак не з'являвся.

Аж раптом, осіннього ранку, я йду по коридору в кухню, бачу привідкриті двері у ванну і чую шум води. Вдома нікого нема, Марічка в школі, батьки на роботі. Я не в садку, бо ще одужую від застуди і трохи тягаю соплі. Я завмираю напівкроці і розумію – зараз або ніколи. Одним стрибком опиняюсь біля дверей у ванну, відкриваю їх трохи ширше, засовую руку в карман синього халата, який зручно висить зсередини на цвяху і намагаю в ньому великий залізний ключ з візерунками на вушці. Хапаю його і біжу в бабину кімнату. Я знаю – вона миється економно, щоби не платити марно за воду, і того в мене в запасі хвилини дві, не більше. Я добігаю до шафи, руки в мене трясуться і я тричі не потрапляю ключем в замок, на четвертий раз ключ провалюється в шпарину. Повертаю його, ключ робить звук "кррам", шафа відчиняється. Я наперед лякаюсь, раптом баба переставила пакет на високу полицю і я не встигну поставити стільця, щоб дотягтись до нього. Але ні – прямо в себе перед носом я бачу величезний прозорий пакет маечку, повний цукерок в чорній обгортці з великою червоною квіткою на кожній цукерці. Я боюсь, щоби баба не помітила крадіжку і тому беру лише три цукерки, ховаю їх в карман своїх жовтих штанців, закриваю шафу, біжу в коридор, моє серце калатає на весь будинок, ні, на весь район, але встигаю, ще від початку коридору чую – вода досі шумить. Я кладу ключ на місце.

Іду до себе в кімнату і по черзі з'їдаю всі три цукерки. Тихий голос всередині шепоче, що треба лишити Марічці, але він швидко замовкає під дією шоколаду з дрібними горішками. Я

ховаю обгортки під подушку і сідаю малювати. Мені весело і страшно, якраз в цей момент сонце виходить з-за хмар і кімната весняно сяє. Час іде, баба Рая порається на кухні і я заспокоююсь. Майже встигаю домалювати слона, коли баба зве обідати. Я кидаю слона, йду, сідаю за стіл, баба починає наливати перловий суп в мою тарілку і раптом завмирає.

Баба:

- Це що таке?!

Вона хапає мене за підборіддя і роздивляється моє лице. Потім нахиляється близько і нюхає мене, облизує мою щоку. В неї з рота пахне вівсяним печивом. Вона хапається за карман із ключем і кричить:

- Ах ти тварюка!

Я підстрибую і біжу в велику кімнату, лізу під стіл, але баба встигає вхопити мене за ногу. Баба сильна, вона тягне, я тримаюсь за дальню ніжку, але руки потрохи слабнуть, зісковзують і вона витягує мене. Я встаю на ноги, падаю, знов встаю, баба хапає мене за плечі і трясє так, що голова от-от відірветься. Тоді вона б'є мене по правій щоці і каже:

- Це

Б'є зліва тильною стороною долоні:

- Мої

Знову б'є справа:

- Цукерки

Б'є баба Рая завжди крепко. В мене дзвенить у вухах, я ковтаю сльози. Вона хапає мене за лікоть і в повній тиші тягне в ванну, бере з відра вонючу ганчірку, якою мати миє підлогу і тре нею моє лице. Вона робить це мовчки, аж потім каже:

- В кого ти така вродилась жирна ненажера?

Вона кидає ганчірку назад у відро і йде з ванної. Я сиджу на плитці і намагаюсь ревіть тихенько, щоби не привертати до себе уваги.

В готовій халабуді треба розкласти подушки, посадити дві любими ляльки та почати готувати їжу. В мене була лялькова кухня і жовтий пластиковий посуд в половину мізинця шириною. Я

чистила семкі і розкладала їх в жовті сковорідки, потім "смажила", годувала ляльок і їла, обов'язково по одній семке за раз. Було дуже вкусно.

Якщо на нормальну халабуду нема часу, можна просто залізти під стіл в кімнаті і засунуть за собою два стільця. Тоді зліва мене закрийє диванне бильце, а справа – стіна. Там можна півдня сидіти і ніхто не помітить.

В інших сім'ях була краща їжа, ніж в моїй. В школі на обідній перерві сусідка щодня діставала бутерброди з ковбасою і від цього в класі пахло новим роком. Я їла батон із маргарином і котлету з моркви. Баба варила вівсяний кисіль.

Інгредієнти на одну порцію: вівсяні пластівці «геркулес» – одна склянка, тепла вода – одна склянка, масло – одна чайна ложка, сіль, цукор – за смаком. Приготування: залити пластівці теплою водою, перемішати та накрити, залишити при кімнатній температурі на 24 години, процідити через сито і віджати жмих, у невеликій каструлі довести концентрат до кипіння, постійно помішуючи, щоб не було грудочок, додати сіль, цукор і вершкове масло. Пить. Якщо не допить і втекти з-за столу, баба піймає і за вухо приведе назад.

Сестра була худа. Тому тато любив її більше. Я була товста. Мені не подобалось бути товстою. Я дивилась в дзеркало на свою велику жопу і живіт. Жопа невдала, бо нема боковушок. Вона пласка і трошки висить вниз. Сумна жопа. Живота у жінки не має бути. Це всі знають, це точно. Литки єдині мені нравились, бо вони тоненькі. Одне місце тоненьке на тілі. Але одні литки в контексті всього тіла погоду не роблять.

А в дев'ятому класі я закохалась в Віталіка. У Віталіка були довгі вії, кудряве волосся і перший в класі кнопочний телефон із камерою. На ту камеру хлопці в класі читали реп. Я сиділа від Віталіка з правого боку і на ряд далі. Мені було видно його вії на правому оці, вони були чорні і товсті, ніби павук із довгими лапками.

Коли Марічка ходила ввечері гулять і я лишалась одна в кімнаті, то голосно слухала пісні Брітні Спірс в плеєрі з навушниками. Я танцювала перед дзеркалом, співала в рошкіску і уявляла, як стаю багатогою і знаменитою співачкою, а тоді біжу по піску на набережній Дніпра прямо в обійми до Віталіка. Віталік дивиться мені в очі і його красиві вії машуть мені все ближче і ближче. Десь на цьому етапі в кімнату вламувалась баба і питала

- Чого ти скачеш, як телиця? Розжиріла вже так, що скоро підлога провалиться. Іди поможи готувати вечерю.

Вечір. Я йду на дискотеку в день закоханих, в надії побачить там Віталіка, і того одягаю обтягуюче чорне плаття з колготками. Щоби колготки не спадали, я натягую стрінги поверх колгот. На вулиці +3 і сильний вітер, між мною і переохолодженням стоїть лише любов до Віталіка і дві пари трусів. В школі я дістаю з пакета сестрині старі туфлі на каблук, перевзуваюсь і танцюю як скажена. Я знаю, що настане підходящий момент і між нами з Віталіком все рішиться – я дивилась багато фільмів про любов. Аж тут бачу – Віталік один кудись іде із спортзалу. Я йду за ним по довгому холодному коридору, який закінчується чоловічим туалетом. Десь посередині я залажу на підвіконня, сідаю, елегантно прогинаючи спину, і чекаю. Нарешті з туалету повертається Віталік, він спиняється і дивиться на мене довгим, уважним поглядом. Мене трошки трясє від того, що з вікна в спину дує холодом і від того, що момент мого жіночого щастя от-от настане.

Віталік:

- Так і сиди, не рухайся

І кудись іде швидкими кроками. Я сиджу. Я раніше і подумати не могла, що можу бути настільки красивою жінкою, щоби мужчина схотів мене фотографувати. Я трошки смущаюсь, але більше радію і поправляю волосся. Він швидко вертається з телефоном в руці, робить клац, обходить мене, робить ще один клац, підходить близько-близько, його довгі вії роблять "мах-мах", все завмирає навколо нас.

Він показує мені екран телефону і каже:

- Дивись, як в тебе випирає живіт.

Цієї миті в коридор вибігає ватага пацанів з паралельного і Віталік відвертається до них. Я незграбно злізаю з батареї, як морський рачок, боком, повільно.

Я йду в зал, заходжу під медляк:

"Холодно...

Якби не було,

Якби не дуло

З твого вікна."

З десятків пар танцюють по залу, решта хлопців та дівчат групами стоять попід стінами. Пахне потом. Я беру в кутку свій рюкзак і проштовхуюсь до дверей. Йду довгими коридорами, кажу "до побачення" вахтеру, перевзую назад сестрині туфлі на сапоги і виходжу на мороз. В грудях пече. Спиняюсь біля хлібного магазину на розі. У мене є пару гривень, бо мама дає на проїзд, а я їзжу "зайцем". Я збиралась потратити їх сьогодні на сигарети. Купую лимонне тістечко.

Я заходжу в хату, всюди темно. Всі сплять, Марічка десь шастає з новим кавалером. Я скидаю сапоги і йду на кухню в темряві. В лівій руці я стискаю завязочки кулька з тістечком, правою рукою веду по стіні. Під моїми пальцями ковзають бугорки фарби, гладенька дірка повна штукатурки біля дверей, волокна дерева дверної рами, знову бугорки фарби. З вікна в кухню ледве падає світло ліхтаря. В грудях пече. Я напів навпомацки відкриваю ящика справа від мийки, шукаю ніж. Всі менші ножі ніби поховались, намагаю великий тесак. Витрушую тістечко на тарілку і тесаком відрізаю половину. Другу половину виймаю з кульочка, відкриваю дверцята під раковиною і впевненим, різким рухом викидаю в переповнене сміттєве відро. З відра пахне цибулею і сирим м'ясом, мама ввечері готувала котлети.

Я закриваю дверцята і беру половинку тістечка з тарілки трьома пальцями. Воно м'яке, невагоме і кремове, з крапочками присипки. Кусаю і жую його. В роті дуже солодко. В грудях у мене стає кремово із крапочками твердої присипки.

Я кусаю малесенькі шматочки, один шматочок, ще один шматочок, лишаються крихти, акуратно злизую їх з долоні, потім оближую пальці.

Я мию руки над раковиною в кухні. У мене липкі та солодкі руки, тож я мию руки. Я закриваю кран. В кухні тихо. Кран обережно капає: "Кап". Я дивлюсь у вікно, бачу чорні дерева і пусту дорогу. Через вікно мені видно, що на вулиці холодно. Кран знову капає: "Кап". Відчуваю, щоки стають мокрі. Щось тече на шию, капає на футболку. В грудях знову пече.

Я обертаюсь і відкриваю дверцята під раковиною. Там темно і пахне цибулею. Я дістаю відро, підношу його до світла з вікна. Половинка тістечка біліє поміж цибулевих і морквяних лушпайок і якихось невідомих кульочків. Я хапаю його, сую цілим в рота і швидко ковтаю, не розжовуючи.

Тоді йду в кімнату, відсуваю стільці, залажу під стіл і засуваю стільці за собою. Зліва в мене бильце дивану, а справа стіна.

Люди мене любили, бо я давалась любитися. Люди мені поганого не говорили. Я добра. Соціальна. Турботлива. Відповідальна. Весела. О, я дуже весела. В старшій школі я ходила гуляти з Інкою, тою що жила на першому поверсі. Ми з нею ходили на центральну площу "тусіть" біля кінотеатру. Ми сиділи на кам'яному парапеті підземного переходу, пили пиво і шейк «бора-бора», а до нас знайомились хлопці. І всі ті хлопці постійно її вибирали. А я всіх веселила. Я придумала класну шутку. Я казала:

- Прикиньте, я така товста, що мене можна трахнути в складку на животі.

Ха-ха.

Сестра моя, Марічка, мала тоді два хлопця і зустрічалась з ними в різні вечори - з Василем по чотним, з Костянтином по нечотним. А по вихідних ще ходила до нашого сусіда Макара. Той Макар дуже їбливий був, грав все підряд, але ні з ким не жив. Він шпіляв всіх дівчат, отак просто знайомився і всіх зразу шпіляв. Гарний був і пару грошів мав.

Костянтин був старший за Марічку на десять років, але надьожний і при баблі, а Василь був красивий. Мама і папа Костянтина тримали на ринку великий магазин джинсового одягу і раз на місяць, в день завозу, дарували Марічці по п'ять пар джинсів. Я жадібно дивилась на джинсове море на її половині шафи, пробувала всунуть в них свою жопу, але була на два розміри більша. Марічка мала план нагулятися і залетіть од Костянтина, щоби жити в теплі і в добрі. Але Костянтин був дуже чемний і до сексу діло ніяк не йшло.

Марічка залетіла від Василя. Коли баба Рая про це дізналась на великій сімейній нараді за участю мами, тата, тьоті і мене, вона нічого не сказала. Мовчки пішла в свою кімнату, лягла на ліжко і вмерла. В спокуту за цю провину, мама змусила Марічку назвати дочку Раїсою. В пам'ять про бабу.

Мені було сімнадцять років, коли я вирішила терміново втрачати цноту. Бо у класі лишилось три цнотливих дівчини, одна важила 150 кілограм, друга вся прищава, а третя - це я. Я не прищава і не така товста, але от-от прийду в цьому забігу остання. Але

я так собі думаю, щоб мене захотіти треба мати якісь перверсії, відхилення.

І в цей день, коли я це вирішила, виходжу ввечері з під'їзду, а на вулиці Макар чистить лопаткою сніг зі свого ланоса. Чистить і дивиться прямо мені в очі. І так дивиться, ніби в своїй голові вже і мене грає. А я стала і стою. І думаю, ладно Макар – якщо ти такий збоченець, то давай, рішай мою проблему. Підходжу до нього, пакетом зі сміттям помахую і так сміливо в ліцо йому кажу:

- Привіт, Макар.

І він мені каже:

- Привіт.

А я йому така:

- Єсть сигарета?

А він бере моє лице в свої руки і цілує. Я стісняюсь, потію і крепко тримаю пакет з мусором, боюсь впустить, бо мама сьогодні розбирала сільодку.

В той же вечір я оказалась у нього в квартирі. Заходжу, а в нього в кімнаті білий-білий шкіряний диван стоїть. І Макар мені ввічливо каже:

- Располагайся, а я на кухню за шампанським.

Я підходжу до того дівана і розумію, що я не можу на нього сісти. Відчуваю, що я його запачкаю своєю жирною жопою, своїм поганим тілом. Я не в болоті, я в чистих шмотках, але це таке внутрішнє відчуття, що я не можу сидіти на білому дивані, бо я його собою запачкаю.

Я сідаю рядом з діваном на ковра, граційно вигинаю спину, ногу кладу на ногу і тягну носок, щоби візуально видовжити силует, як пише жіночий журнал. Думаю тільки про одне – чи фіолетовий в нього член? Я вже бачила порно фільми, але сумніваюсь в побаченому. Макар приносить шампанське, я випиваю два бокала, роздіваясь і прямо на коврі стаю дорослою жінкою.

Ми були разом цілий рік. Він всіх навколо їбав, але так дивився на мене, як ніхто не дивився, ні до, ні після. Він мене залюблював, заціловував. Купляв мені бургери з макдональдса і казав:

- Хочу, щоб ти була така груба, щоб на тебе ніхто не дивився, щоби ти тільки моя була.

А потім його посадили в тюрму і відтоді ми більше ніколи не бачились. Після Макара я зустрічалась з однокласником в універсі. Навіть збиралась за нього заміж. Але один раз ми пішли з ним на голий пляж, на річку. Ми прийшли, я розділась, лягла, і він лежить поруч. А в мені красиві груди. Друге красиве місце, після литок. Мені це всі подружки кажуть. Він лежить, дивиться на мої груди, дивиться, а потім каже:

- В тебе тут волосина диви яка. Довга, чорна.

Я встаю, беру сумку, сарафан і йду. Більше ми не общались.

Мені було важко доглядати за собою, бо я груба, товста. Я в інстаграмі дивилась на гарний педикюр. Йшла до майстрині, вона робила мені педикюр дві години. Акуратненько, гарно. А він мені не виглядав так, як в інстаграмі. Він виглядав ніби на чомусь спорченому. Хоч він рівнесенький, красивесенький, але він на чомусь спорченому. Зате я все життя мала собі чим зайнятися - я худла.

Якось я місяць їла лише яблука і пила каву. Була ще дієта "Ліссі Муссі" - повна заборона солі й води, їла тільки каші, схудла, але випала половина волосся і почались сильні болі в шлунку. Потім пробувала діабетичний препарат глюкофадж. Якось я два тижні не їла, лише пила сухе вино низької калорійності. Чи схудла - не пам'ятаю.

Дюкан. Бодіфлекс. Дієта на дитячих фруктових пюре в скляних баночках. Три тижні їла тільки їх - мінус шість кілограм, але відмовила підшлункова і я синьо-зелена потрапила в лікарню.

Пробувала інтуїтивне харчування: мала їсти коли захочу й щоразу запитувати себе, чи справді голодна. Постійно носила з собою різні види їжі у пакетиках, щоби навчитись розрізняти, який тип їжі потребує організм - жир, протеїн, швидкі чи повільні вуглеводи. Ця система мені сподобалась найбільше - я завжди широко відповідала собі, що голодна. Мій організм потребував всього, що я мала при собі в пакетиках. На цій дієті я набрала п'ять кілограм за тиждень і перейшла на чай "Тайфун" - дієвий, якщо від унітазу далеко не відходити.

Одного разу на базарі травниця дала мені морозник кавказький. Спосіб вживання: насипать морозник на п'ятикопійочну монету, поділити пополам, половину насипати у склянку, залити теплою водою і випить. Я від нього сралась, як скажена. Пити морозник треба було місяць, я витримала три дні.

Далі було сиромоноїдство. На цій дієті треба їсти тільки сирі, не змішані між собою овочі, фрукти або горіхи. За один прийом – один вид. Без солі, цукру та олії. Скинула двадцять кілограм за півроку. Але потім зірвалась на шаурмі і всі кілограми повернулись назад за місяць.

Пробувала таку дієту – два дні не їсти нічого, тільки пити, а на третій день їсти до 16:00. Протрималась два тижні, потім зжерла за раз кілограм морозива і потрапила в лікарню.

Столова ложка меленого червоного перцю залити окропом, випити чашку натщесерце – три дні пила, потім на три дні забула і врешті перестала. Добре, що без наслідків.

Музика для схуднення на YouTube. Нудно і не працює. Keto + extreme body pump, гарно схудла за два місяці, припинились місячні, потім потрапила в реанімацію, бо відмовили нирки.

Ватні диски просочувала засобом для миття посуду і ковтала, коли голодна. Це побачила подруга і дала телефон психіатра.

Пішла до психіатра, почала пити таблетки, від них спала по 16 годин на добу, а в ті години, що лишилися, ходила на тренування. Жерла тільки яйця і овочеві суміші з морозилки, приготовані на парі. Потім закінчились гроші і я кинула таблетки, щоб ходити на роботу.

Гречку залити кефіром на ніч: дві ложки гречки на склянку кефіру. Зранку це з'їсти. Потім цілий день не їси, бо нудить. Але мій організм швидко звик і почав набирати кілограми ще швидше.

Пробувала магічні способи – наприклад, подумки «дарувати» свої кілограми худеньким дівчатам. Йшла по вулиці, шукала поглядом худу дівчину, і подумки бажала їй здоров'я та свій один кілограм ваги. За день треба було «роздарувати» всі зайві кілограми. Продовжувати це колдунство, поки не допоможе.

Весело, але не працює. Худі дівчата лишилися худими, а я жирною.

Пити воду – обов'язково дистильовану – три літри в день і оливкову олію по півсклянки. Так два тижні. Їсти можна все, але я на цій дієті цілими днями сиділа у туалеті, то з діареєю, то з блювотою і це вельми заважало мені працювати.

Пробувала дієту, де більша частина раціону – грейпфрути. Якось тиждень їла виключно стейки, потім закінчились гроші. Радикально зменшувала порції – їла з блюдечка замість тарілки, а коли голодна – піджирала морквину чи капустку. З'їла за день кілограм моркви, пожовтіла, побігла до лікаря, госпіталізували з жовтухою, потім розібрались і виписали, але знову дали телефон психіатра.

Я б хотіла відкачати з себе жир. Всюди. В мене навіть коліна жирні і руки. Отут осьо і тут, жир висить. Жирний лобок. А найгірше – живіт. Я б хотіла взяти в одну руку цю складку на животі, в іншу ножиці і одрізати живіт. Якби так було можна. Я б чесне слово одрізала би.

Я жирна.

2.

Рая, дівчина років 15-ти, боса заходить в хату.

Мама, шие стару сорочку на ножній швейній машинці.

Рая:

– Мамо, там якась жінка прийшла!

Мама, відповідає ніби уві сні:

– А?

Рая:

– Незнайома жінка.

Мама, просинаючись:

– Яка? Хто?

Рая:

– Не знаю хто. Може з Півнянки прийшла? Просить їсти. Ми з Михасем сиділи біля хати, а вона..

Мама кидає сорочку і вибігає з хати

Біля воріт жінка, смикає за ворота:

- Душно сьогодні, добрі люди. Душно. Я голодна. Що небудь. Може у вас є що небудь? Картоплина? А може у вас є хліб? Хліб.

Сміється. Потім дивиться на Михася і тягне до нього руку.

Михась не рухається, він з цікавістю дивиться на жінку.

Мама:

- Михась відійди! Назад!

Мама підбігає до дитини і шарпає його до себе.

Мама:

- У нас нічого немає!

Жінка:

- Може хоч щось? Щось. Хліб? Може шматочок хліба? Трошки хліба? Може є хліб?

Мама:

- У нас нічого немає, йди! Ану геть! Киш звідси! Пішла вон!

Жінка біля калітки падає на землю. Ззаду до мами підходить Рая. Мама хапає назад обох дітей і тягне їх до хати.

Жінка кричить

- Я хочу їсти. Хочу їсти. Дайте їсти.

Мама тримає дітей і притуляється спиною до дверей.

Жінка виє.

Жінка просовує руку під калітку, нагрібає пригоршню землі, тягне до рота і їсть. Потім нагрібає ще і ще. Вона жере землю. Потім каже.

- Я поїла.

Жінка падає на бок і підтягує зігнуті ноги до грудей.

Михась:

- В тьоті живіт надувся.

Мама:

- Будем сьогодні їсти. Я поставила пастки і сьогодні точно впіймаю крота.

Діти радісно пишуть. Михась:

- Я хочу задню лапу

Жінка завмирає і більше не рухається.

Мама (тихо):

- Рая ти чого брата в дім не сховала? Ти ж бачиш що робиться.

Сім'я заходить в хату. Михась іде дуже повільно, на порозі спотикається і падає, він слабкий. Мама бере його на руки і кладе на ліжко біля пічки.

Михась:

- Я хочу задню лапу.

Мама:

- Зараз, зараз.

Мама виймає з-за пазухи ключ на мотузці, відкриває скриню, дістає звідти казанок і бере ложку. Вона починає годувати Михася медом із маком з казанка.

Рая:

- Можна мені хоч ложечку?

Мама:

- Ні.

Рая:

- Ну хоч смак згадати.

Мама:

- Буде літо, от тоді згадаєш. Скоро літо.

Рая:

- В мене в очах темніє.

Мама:

- То ляж відпочинь. Здається в нього жар. Не дай боже гарячка причепилась. Я піду до тьоті Ганки, в неї точно ще є настоянка. Може дрів дадуть.

Рая:

- Нехай би дрів дали.

Мама закриває казанок в скриню і йде.

Рая довго стоїть над братом і дивиться на крихти маку в нього на лиці. Він спить. Вона тягне руку до нього. Михась откриває очі.

- А Олеся і Катерина скоро вернуться?

Рая:

- Мама ж тобі казала, вони поїхали до баби в Півнянку.

Михась:

- Катерина співає, а ти не співаєш.

Рая:

- Вона вернеться і заспіває.

Михась:

- А я чув у дворі як сусіди говорили, що в Півнянку приїхав комісар і все село спалив.

Рая, нервово пересмикує плечами:

- То глупі люди повторюють глупі слова.

Вертається мама:

- Рая, де з сарая лопата?

Рая:

- За сараєм стоїть. Я картоплини на городі шукала.

Мама виходить.

Михась:

- А нашо мамі лопата?

Він намагається привстать, Рая кладе йому руку на груди.

- Лежи, набирайся сил. Мама до сусідів іде, може сусіду треба.

З вулиці чути голоси. Мама, гукає:

- Дідо, а допоможіт.

Голос діда:

- Святий господь! Це хто така?

Мама:

- Та хіба я знаю. Якась приبلуда.

Голос діда:

- Жива?

Мама:

- Не дихає. Спаси Господи. - додає жалібно - А у мене діти в хаті.

Голос діда:

- Двоє твоїх живі ще, слава Богу?

Мама:

- Поможіть за сарай дотянуть, там земля скопана, Рая картоплю шукала.

Голос діда:

- Здуріла? Визивай власті.

Мама:

- Хочте щоб вони..?

Голос діда:

- Не хочу! Не хочу. А давай краще до мене в двір, я її завтра в себе біля дров'ярні закопаю. Щоб діти не побачили. Як їх здоров'я? Вже великі, напевно?
- Це навіть ближче.
- Бери за ноги, з тої сторони легше.

Михась, припіднімає голову:

- А що це там?

Рая:

- А це мама сусіда перестріла. Ти відпочивай.

Михась:

- Я вчора ходив з мамою в ліс, ми йшли мимо поляни тої де дуби і велике дупло, що білка в ньому жила. І мама мені сказала, що тут багато людей лежить. А там не було ніяких людей.

Рая:

- А що там було?

Михась:

- Одна земля скопана була.

Рая:

- То напевно ти не зрозумів. Може мама про війну говорила. Може там старі поховання.

Михась:

- Там нічого не було, перекопана поляна. А ще мама казала, що не можна ходити одному на вулицю, бо є такі люди, які дітей їдять.

Михась засинає.

Рая довго дивиться на нього, потім механічно протягує руку, бере маковиння з його щоки і сує собі в рот. Потім ще одне і ще одне. Потім нахиляється і облизує його лице - хрест-навхрест.

Тиша.

На вулиці щось падає.

Мама:

- У неї рука смикається!

Голос діда:

- Нічого не смикається, це тобі здалося.

Мама:

- Перевірю чи вона дихає!

Голос діда:

- Ось дивися, не дихає. Не дихає, бачиш?

Мама:

- Та я бачу, бачу. Святий Боже, Святий Єдиний, помилуй нас грішних.

Голос діда:

- Далі я сам, бережи сили, доню.

Мама:

- Діду, а ви наче розквітли за тиждень

Голос діда:

- А це баба моя відійшла і ніхто мені кров не портить.

Мама:

- А що ж ви їсте, що у вас такі щоки?

Голос діда:

- Та що я їм? То одне, то інше. Як всі.

Мимо вікна проходять мама і дід проносять тіло.

Михась повертає голову і дивиться у вікно:

- А що там?

Рая:

- Нема там нічого.

Мама (за стіною):

- І все-таки, діду, що ви їсте?

Голос діда:

- Та що я їм? То корінчик, то будяк.

Мама:

- Нема тут ніякого будяка, все поїли.

Голос діда:

- Диви яка любопитна. Ну пішли в хату, я тобі покажу.

Михась:

- Мама каже, щоби я не боявся. А я і так не боюсь. Скоро буде літо і тоді ми будемо щасливо жити. А потім я виросту і буду їсти свинину три рази на день. Ні, п'ять разів на день!

Рая:

- Ти хіба пам'ятаєш свинину? Це давно було.

Михась:

- Рік тому, на мій день народження, баба в Півнянці свиню посмажила. Я думаю в раю у самого Господа Бога їдять свиню.

Рая:

- Свиня то жива істота. В раю їдять одну тільки солодку кашу.

Михась:

- Священник в тому році, коли відспівував тата, казав, що тато тепер зі святими упокой, що він тепер буде пити тільки вино і їсти саму смачну їжу в раю. А сама смачна їжа - це смажена свиня.

Рая:

- Може і так. Але ти краще не будь жирним. Жирні люди - погані.

Михась:

- Зате я буду красивий. А ти лишишся худа і страшна.

Рая:

- Ти просто ще малий.

Михась:

- Я не малий! Ти думаєш я не знаю, що Олеся і Катерина зовсім мертві закопані за сараєм?

Рая:

- Хто тобі сказав?

Михась:

- Ніхто мені не сказав, просто я вже не дитя. Я бачив, як Олеся опухла. Як ти в неї на вечір відібрала суп і зранку вона опухла.

Рая:

- Нічого я не відбирала!

Михась:

- Відбирала. Ти би і в мене відібрала і я би теж опух, але мама давала мені мед. А знаєш чому?

Рая:

- Бо ти маленький.

Михась:

- А от і ні. Мама каже, це тому, що я чарівний. Мама каже, що коли народила сім дочок, то пішла до відьми в Півнянку, та їй дала зілля, вона випила і мене народила.

Рая:

- Ти в казочки віриш. Всі знають, що дітей лелека приносить.

Михась:

- А мене відьма наворожила. Мама каже, що дівчат люба дурепа родить може, а в сім'ї має бути спадкоємець.

Рая:

- А спадок? Спадок має бути в сім'ї? Бо у нас тільки дві старі сорочки і одна пара чобіт. Це ти від горячки кажеш. Гляди, помреш від неї, тоді мама мене буде медом годувать і ми з нею щасливо заживем.

Михась:

- Це ти скоро розпухнеш і помреш. Дивись, в тебе вже ноги пухнуть.

Рая:

- Не пухнуть!

Михась:

- Пухнуть. Ти така худа і страшна, що тебе навіть заміж ніхто не візьме.

Рая встає, повільно рухається до печі, бере вила. Підходить до скрині. Акуратно вставляє вила між замком та деревиною і всім своїм худим тілом налягає на руків'я. Замок не рухається. Вона відпускає відполіровану за роки використання деревину. Відпочиває, поки перед очима перестає крутитись. Налягає іще і іще. Замок не рухається. Раптом з голосним «дун дун дун» замок відлітає і скаче по підлозі, як камінь запущений на ставку. Рая падає на підлогу, вдаряється головою об скриню, перед очима їй темніє. Вона тримається над землею на витягнутих руках, щоб не втратити свідомість. За хвилину перед очима світліє. Рая повертає голову до ліжка, фокусує погляд і бачить те, чого боялась – Михась поволі встає. Вона глибоко вдихає і видихає двічі, збирає сили і стає на коліна, міцно тримаючись рукою за скриню. Другою рукою намагає всередині горщик з медом, знімає з нього рушник і кришку. Рая бере його одною рукою, але горщик металевий і заважкий. Вона хапає горщик обома руками і підіймає. Сил вистачає тільки щоби підняти його і поставити на товстий дерев'яний край скрині. Руки в неї трясуться, вони вкриті шаром соломи і землі з підлоги. Рая слабо проводить правою долонею по сорочці на животі, щоб обтрусити великі соломини і опускає її в горщик. Мед на дотик як глина. Він густий, майже твердий. Вона зачерпує мед і кладе його в рота. В роті мед ніби вибухає. Скроні прошиває гострий біль. Щелепу зводить судом. Рая кричить від несподіваного болю. В неї з очей бризкають сльози ніби в потішної дерев'яної ляльки на базарі. Вона закриває очі.

В цей момент Рая відчуває, як горщик починає рухатись вбік. Вона проморгується і крізь сльози бачить худу, синюшну руку, яка вхопила її горщик і кудись тягне. Вона кусає руку. Десь далеко лунає гучний звук. З руки тече кров, солоні і гарячі. Рая впізнає голос брата і розтискає щелепи. Брат падає назад на підлогу. Рая відчуває в собі нові сили, підіймає горщик до лица, перекидає його і п'є мед. Вона не жує, просто заливає його собі прямо в горло. Мед наповнює шлунок. Рая відчуває, як мед з солодкого стає солоним, потім раптом давиться крихтою маку і кашляє. Перед очима прояснюється. Щоки в неї мокрі від сліз. Рая згадує про брата і дивиться на нього. Михась сидить мовчки, не плаче, притуляє до грудей прокушену руку і дивиться на горщик. Погляд в нього зовсім дорослий і повний

безнадійного страждання. Раїни руки протягують йому горщик із залишками меду. Рая не хоче цього робити, їй фізично боляче відсувати від себе горщик. Але руки її не слухають, як чужі, руки ставлять горщик на підлогу біля брудної ноги Михася. Він змахує сльози з лиця лівою рукою зверху вниз, дивним дорослим рухом, і вчіпляється в залізні краї горщика. Михасю не виходить його підняти. Тоді він опускає в горщик здорову руку, зачерпує мед, облизує і повторює так знову і знову. Рая дивиться на нього, як зачарована і бачить кожну плямку на його лиці, кожну родимку, потьоки бруду. Вона опускає погляд на його закривавлену праву руку і уважно розглядає рани. Рая думає, що напевно мала би злякатись, але відчуває лише спокій і таке велике щастя, що здається її от-от розірве від того щастя на сотню маленьких шматочків. Вона завмирає і затримує дихання, щоб цього не сталося.

Діти сидять так довго, Михась вибирає пальцями весь мед зі стінок. Потім намагається облизати горщик, але його голова завелика, а горловина горщика завузька. Врешті він совається по підлозі і спирається спиною на скриню зі щасливою посмішкою на обличчі.

З вулиці доносяться крики.

Михась, тихо:

- Що там?

Рая, байдуже:

- Не знаю.

Крики з вулиці посилюються.

Михась:

- Я тайну знаю, чого тато помер.

Рая:

- Та ну?

Михась:

- Тато помер бо втомився від життя. В мене живіт тоді болів, я не спав і чув, як вони з мамою вночі говорили. Тато сказав: "Я втомився від життя при советах", а мама плакала. Він пішов з хати і вмер.

Рая:

- А куди він пішов?

Михась:

- Я не знаю.

З вулиці доноситься страшний грохот. Діти рухаються повільно, але вже більш впевнено.

Рая:

- Я піду подивлюсь.

Михась, бере її за руку здоровою рукою:

- Не йди!

З вулиці доносяться ще два страшних грохота. Стає тихо.

Рая:

- Раптом щось з мамою, не дай Господь?

Михась:

- Я тебе не пущу!

Стає тихо, Михась засинає сидючи із горщиком в руках.

Рая запускає руку в скриню, довго там шарудить, потім риється двома руками і нарешті витягає згорток мішковини. Кладає його на підлогу і обережно розгортає. В мішковині великий уламок дзеркала. Вона акуратно бере його в руку так, щоби не порізатись і розглядає своє лице, ший. Вона йде до вікна, на світло і продовжує дивитись на своє відображення. Потім ставить дзеркало на вікно, знімає сорочку і оглядає своє худе тіло з різних сторін. На обличчі в неї огида. Вона відтягує пальцями висячу шкіру, щипає себе, розглядає свої невеликі груди. Михась біля скрині ворухиться уві сні. Рая похапцем одягається і ховає уламок панського дзеркала назад в скриню.

На вулиці щось стукає. Відчиняються двері. Заходить мама, вона розхристана, лице в сажі і в крові. Вона шатається, в руках в неї великий казанок, замотаний в кілька шарів тканини.

Мама:

- Я піймала крота.

Михась:

- Ти обіцяла задню лапу! Хочу задню лапу!

Мама підходить до столу і ставить казанок. Рая з-за пічки доставляє миску і три ложки, вона протирає стіл рукою.

Мама:

- Голою рукою не три, це до голоду.

Рая і Михась хапають ложки. Вони з'їдають по два шматка з казана.

Мама:

- Хватить, не можна одразу багато. Буде заворот кішок.

Михась:

- Який великий кріт! Диви яка кістка!

Він витягує з казанка довжелезну кістку.

Мама:

- Іди посидь на сонечку. Перевари м'ясо, ввечері ще дам. Нам цього крота надовго стане.

Михась кладе ложку і виходить на двір.

Рая:

- Мамо, а я красива?

Мама:

- Що за дурні питання?

Рая:

- Я худюща, синя, ніхто мене таку заміж не візьме.

Мама:

- Не до жиру, будь би живу. Прийде весна, переїдемо жити до баби в Півнянку. Там село велике, багате, на двісті хат. Зведемо корови, кози, будеш щоранку пити стакан молока і покрасивієш.

Рая:

- Кажуть Півнянку поради спалили вщент.

Мама, шепотом:

- Ніяке зло не вічне в світі, ми перечекаєм і все відбудуєм.

Рая:

- Добре, що ти вмієш ловить кротів, а то ми б до весни ніяк не дотягли. Навчи мене.

Мама (їсть з казанка повільно, акуратно):

- Це великий гріх.

Рая:

- А чому тоді ти ловиш кротів?

Мама:

- З любові.